

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavni sud Republike Hrvatske u sastavu Jadranko Crnić, predsjednik Suda te suci Zdravko Bartovčak, dr. Velimir Belajec, dr. Nikola Filipović, Ante Jelavić Mitrović, Vojislav Kučeković, Jurica Malčić, mr. Hrvoje Momčinović, Ivan Marijan Severinac, Milan Vuković i Mladen Žuvela, u povodu prijedloga Centra za kulturu i obrazovanje »Zagreb« iz Zagreba, Ulica grada Vukovara 68 i Zavoda za istraživanje i razvoj sigurnosti d.d. Zagreb, Ulica grada Vukovara 68, kojeg zastupa Tin Dolički, odvjetnik iz Zagreba, za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom, na sjednici održanoj dana 29. rujna 1999. godine, donio je

ODLUKU

1. Ukida se odredba članka 4. stavka 3. Zakona o pučkim otvorenim učilištima (»Narodne novine«, br. 54/97).
2. Ova odluka će se objaviti u »Narodnim novinama«.

Obrazloženje

U povodu prijedloga Centra za kulturu i obrazovanje »Zagreb« iz Zagreba te Zavoda za istraživanje i razvoj sigurnosti d.d. Zagreb, Ustavni sud je rješenjem od 8. prosinca 1998. godine pokrenuo postupak za ocjenu ustavnosti odredbe članka 4. stavka 3. Zakona o pučkim otvorenim učilištima. Rješenje je objavljeno u »Narodnim novinama«, br. 166/98 od 30. prosinca 1998. godine.

Odredbama članka 4. navedenog Zakona utvrđen je pravni status te vlasnička prava dosadašnjih organizacija za naobrazbu odraslih. Tako je u stavku 1. utvrđeno da otvorena i pučka učilišta organizirana prema odredbama Zakona o poduzećima (»Narodne novine«, br. 53/91 i 58/93), danom stupanja na snagu tog Zakona postaju javne ustanove i vlasnici sredstava nad kojima imaju pravo raspolaganja, odnosno pravo korištenja, a osnivačka prava nad njima kao javnim ustanovama stječe jedinica lokalne samouprave na čijem je području njihovo sjedište.

U stavku 2. istog članka utvrđeno je da danom stupanja na snagu ovog Zakona osnivačka prava nad Otvorenim sveučilištem u Zagrebu, koje danom stupanja na snagu tog Zakona postaje Pučko otvoreno učilište u Zagrebu, stječu Republika Hrvatska i Grad Zagreb u jednakim dijelovima.

Odredbom osporenog stavka 3. članka 4. propisano je da, iznimno od navedene odredbe stavka 1. tog članka, danom stupanja na snagu navedenog Zakona Otvoreno učilište u Zagrebu postaje vlasnikom sredstava, prava i nekretnine (zgrade) u Ulici grada Vukovara 68, upisane u k.č.br. 1966/2 z.k. uložak 3890 k.o. Trnje, osim dijelova zgrade kojih vlasnici postaju Institut za povijest umjetnosti iz Zagreba, Institut za arheologiju iz Zagreba i Sveučilište u Zagrebu, i to svatko u dijelu kojega stvarno posjeduje i koristi.

Navode o neustavnosti ove odredbe predlagatelji zasnivaju na utvrđenjima da su pravni i faktični posjednici prostora poslovne zgrade u Zagrebu, Ul. grada Vukovara 68 u dijelu koji koriste pa zbog toga što nisu obuhvaćeni tom odredbom učinjeno određivanje titulara vlasništva ove nekretnine, odnosno vlasnika stvari i prava vezanih uz tu nekretninu, je protivno ustavnim jamstvima glede prava vlasništva i nepovredivosti vlasništva.

Očitujući se na navode predlagatelja, Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske te Gradsko poglavarstvo Grada Zagreba su otklonili neustavnost osporene odredbe iz razloga koje su istakli predlagatelji. Isti su u bitnome ukazali na ustavnu samostalnost zakonodavca u propisivanju načina pretvorbe društvenih sredstava i određivanju njihovog vlasnika, odnosno ovlast Grada Zagreba da suglasno odredbama Zakona o ustanovama (»Narodne novine«, br. 76/93 i 29/97) provede racionalizaciju mreže ustanova o kojima je riječ uključujući i

njihove statusne promjene, osnovom čega je u odnosu na Centar za kulturu i obrazovanje »Zagreb« predviđeno njegovo pripajanje Pučkom otvorenom učilištu. S druge strane, Hrvatska zajednica pučkih otvorenih učilišta je u svom očitovanju podržala navode i prijedloge predlagatelja.

Nakon provedenog postupka, Ustavni sud je utvrdio da su prijedlozi osnovani.

Nesuglasnost osporene odredbe postoji u odnosu na ustavne odredbe kojima se jamči pravo vlasništva (članak 48. stavak 1.) te jednakost svih pred zakonom (članak 14. stavak 2.), a sve u svezi s člankom 3. Ustava i utvrđenim najvišim vrednotama ustavnog poretka - nepovredivošću vlasništva i vladavinom prava.

Vlasništvo je moguće i ograničiti i oduzeti, ali samo na način i pod pretpostavkama koje je odredio Ustav u članku 50. stavku 1.: zakonom, u interesu Republike Hrvatske i uz naknadu tržišne vrijednosti.

Suglasno članku 78. stavku 3. Zakona o ustanovama, tadašnje Ministarstvo kulture i prosvjete Republike Hrvatske je rješenjem, klasa: 023-03/94-01-62, urbroj 532-03-3/3-94-01 od 10. veljače 1994. godine, prenijelo osnivačka prava nad pojedinim ustanovama kulture na Grad Zagreb, među kojima i nad Centrom za kulturu i obrazovanje »Zagreb«.

Naime, člankom 78. Zakona o ustanovama, koji je dio prijelaznih odredbi tog Zakona, utvrđeno je da danom stupanja na snagu tog Zakona društvene pravne osobe koje nisu organizirane kao društvena poduzeća, zadruge ili društvene organizacije, a ispunjavaju uvjete iz članka 1. stavka 2. tog Zakona, te ako posebnim zakonom nije što drugo određeno, postaju javnim ustanovama (stavak 1.); osnivačem tih ustanova smatra se Republika Hrvatska (stavak 2.); Vlada Republike Hrvatske može u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu tog Zakona donijeti odluku o prijenosu osnivačkih prava nad određenim ustanovama ili vrstama ustanova na jedinice lokalne samouprave ili koju drugu pravnu osobu ili ovlastiti nadležno ministarstvo da ono prenese osnivačka prava na jedinicu lokalne samouprave (stavak 3.); osnivačka prava iz stavka 3. ovog članka Vlada Republike Hrvatske ili od nje ovlašteno ministarstvo može prenijeti na drugu pravnu osobu samo uz suglasnost te pravne osobe. O prijenosu osnivačkih prava sklapa se poseban ugovor (stavak 4.).

Ustavni sud je ocijenio da je osporena odredba neustavna iz razloga što se propisano određivanje osnivača u konkretnom slučaju uzima kao određivanje vlasnika koji osnovom svojih osnivačkih ovlasti tada slobodno raspolaže tom ustanovom i njenom imovinom, ne vodeći pri tom računa o već stečenim pravima te ustanove kao pravnog subjekta.

U konkretnom slučaju nije sporno da su predlagatelji pravni sljednici bivšeg Radničkog sveučilišta »Moša Pijade« iz Zagreba, Proleterskih brigada 68 (sada Ulica grada Vukovara 68) te da su nekretnine na navedenoj adresi bile u zemljišnim knjigama - z.k.ul. 3890 k.č.br. 966/2 k.o. Trnje, upisane kao društveno vlasništvo s uknjiženim pravom korištenja navedenog sveučilišta.

Međutim, prema odredbi članka 362. stavka 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (»Narodne novine«, br. 91/96), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1997., dakle, prije Zakona o pučkim otvorenim učilištima, smatra se da je vlasnik nekretnine u društvenom vlasništvu osoba koja je u zemljišnim knjigama upisana kao nositelj prava upravljanja, korištenja ili raspolaganja tom nekretninom, a tko tvrdi suprotno, treba to dokazati.

Nitko od navedenih sudionika postupka nije tvrdio niti dokazivao da predlagatelji nisu pravni sljednici pravne osobe čije pravo korištenja je nedvojbeno bilo upisano u zemljišne knjige te da u trenutku stupanja na snagu osporenog Zakona predlagatelji nisu bili pravni i faktični korisnici nekretnine (zgrade) u Ulici grada Vukovara 68.

Polazeći od tih činjenica, Ustavni sud smatra da nisu postojali pravno valjani razlozi da se predlagatelji izostave iz zakonske odredbe kojom se postojećim korisnicima tih nekretnina utvrđuje pravo vlasništva nad prostorom koji u naravi koriste.

Stoga su, po ocjeni ovog Suda, osporenim zakonskom odredbom povrijeđene ustavne odredbe kojima se jamči jednakost pred zakonom i pravo vlasništva, što istodobno znači i povredu najviših vrednota ustavnog poretka vladavinu prava i nepovredivost vlasništva.

Pored toga, okolnost da osporena odredba uređuje pitanje vlasništva faktičnih korisnika nekretnine u Vukovarskoj 68, na način koji je u suprotnosti s odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima kojima je uređena pretvorba prava korištenja nekretnina u društvenom vlasništvu, čini odredbu stavka 3. članka 4. Zakona o pučkim otvorenim učilištima nesuglasnu članku 5. stavku 1. Ustava, prema kojoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, a ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom.

Iz navedenih razloga Sud je, temeljem članka 53. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 99/99), donio odluku kao u točki 1. izreke.

Objava ove odluke (točka 2. izreke) temelji se na članku 28. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Broj: U-I-1253/1997

U-I-441/1998

Zagreb, 29. rujna 1999.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Predsjednik
Jadranko Crnić, v. r.